

30.8.2024

Pohjoisen kumppanuuspöydän asialista

Aika torstai 22.8.2024 klo 16.45–18.45

Paikka Koiskalan kartanon vanha meijeri, Koiskalantie 153

Läsnä	jäsenet	varajäsenet
	Juha Rostedt	Satu Lehtola
	Sirpa Jokivirta	
	Pauliina Palo	
	Sara Ikävalko	Eeva Väänänen
	Anne Antila	Sari Alén
	Pasi Nihtilä	
	Satu Barman	
	Marko Leivo	
	Tia Taivalmäki	Eeva Säntti
	Juha Salo	
	Mikko Suhonen	Johanna Himanen
	Antti Toijanaho	Merja Ilmoniemi
	Timo Rautavirta	Miika Toivonen, poistui klo 17.46
	Heli Niinimäki	Jukka Mustonen
	Sara Etola	

Puheenjohtaja

Sara Etola

30.8.2024

Sihteeri

Maikki Suhonen

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 17.04.

2. Läsnäolijoiden toteaminen

Todettiin läsnäolijat.

3. Edellisen kokousmuistion hyväksyminen

Hyväksyttiin 6.6. kokousmuistio.

4. Lahden kaupungin lähidemokratiamallin arvioinnin tulokset ja muutosesitys kumppanuuspöytien toimintamallin rakenteisiin

Kumppanuuspöytien toimintaa arvioitiin kevään aikana eri menetelmin. Jäsenistölle toteutettiin itsearviointikysely 8.2.–6.3. sekä kumppanuuspöytien itsearviointityöpajat 7.2. ja 8.2. Kumppanuuspöydille on lähetetty itsearvioinnin koontiraportti sähköpostitse.

Lisäksi kokonaisarvioinnissa on huomioitu seuraavat aineistot:

- verkkokyselyn raportti (asukkaille, yhteisöille ja päättäjille) 19.2.–10.3.2024
- henkilöstökyselyn raportti 19.2.–10.3.2024
- avoimen kehittämistyöpajan aineisto (asukkaille) keskustan asukastilaisuudessa 17.4.2024
- kumppanuuspöytien itsearviointikyselyn raportti 6.2.-5.3.2023
- Lahden kaupungin osallisuustoiminnan arvioinnin tulokset, Rask Mikko 2023

30.8.2024

Kumppanuuspöytien kokonaisarvioinnin käsittely siirtyy hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunnan syyskuun kokoukseen. Toimintamalliin liittyvät muutosesitykset käsitellään syyskuun aikana kaupunginhallituksessa ja päätetään kaupunginvaltuustossa lokakuussa.

Koordinaattorit esittelivät kumppanuuspöydille kokonaisarvioinnin tuloksia ja muutosesityksiä kokouksissa. Esitys ja aineisto merkattiin tiedoksi.

5. Hyvin Sanottu – keskustelufestivaalit

Hyvin Sanottu -keskustelufestivaalit järjestetään Lahdessa 27.9 - 28.9.2024. Lahden kaupunki on saanut mahdollisuuden järjestää kaksi luottamuksellista keskustelua keskustelufestivaaleissa Sibeliustalossa; pe 27.9. klo 16.30–18.30 sekä la 28.9. klo 10.00–12.00. Molempien keskusteluiden aiheena on Suora asukasvaikuttaminen - onko sille aidosti tilaa. Keskustelut käydään rakentavan keskustelumuodon, Erätaukokeskustelun säännöin. Keskustelemassa mukana on luottamushenkilöitä, kumppanuuspöydän jäseniä ja asukkaita.

Kumppanuuspöytien jäsenten kiinnostusta ja halukkuutta keskustelijaksi selvitettiin kesäkuun kokouksessa. Pohjoisen pöydän jäsenistöstä mukaan ilmoittautui Pauliina Palo ja Satu Lehtola.

Päätettiin kumppanuuspöydän jäsenten läsnäolo molempien keskusteluiden osalta seuraavasti: Pauliina Palo osallistuu perjantain keskusteluun ja Satu Lehtola osallistuu lauantain keskusteluun.

6. Valtakunnallinen vanhustenviikko 6.–13.10.2024

Pohjoinen kumppanuuspöytä päätti helmikuun 2024 kokouksessaan toteuttaa valtakunnallisella vanhustenviikolla pohjoisella alueella ikääntyville suunnatun tempauksen/ tempauksia.

30.8.2024

Valtakunnallisella vanhustenviikolla Lahden kaupungin vanhusneuvosto järjestää ikärikkaiden pop up-tapahtuman Palvelutorilla keskiviikkona 9.10. ja vanhustenviikon juhla järjestetään kaupungin talolla to 10.10.

Päätettiin pohjoisen kumppanuuspöydän osalta selvittää kahden tempauksen toteuttamismahdollisuutta; ”puurobussi” ja yhteinen tapahtumatempaus Lahden Eläkeliiton kanssa. Pohjoisen kumppanuuspöydän koordinaattori jatkaa keskustelua tempauksista Lahden Eläkeliiton kanssa.

Talouskatsaus. Erillinen tiedosto.

7. Lahden pohjavesialueiden suojelusuunnitelman luonnoksen kommentointi

Lahden pohjavesialueiden suojelusuunnitelman luonnos vuosille 2024–2033 on valmistunut nähtäville ja kommentoitavaksi. Suojelusuunnitelmassa on laajasti ajantasaisia pohjavesitietoja, jonka perusteella on tehty riskiarviointi ja ehdotettu toimenpiteitä riskien hallitsemiseksi. Kumppanuuspöytä voi kommentoida luonnosta pe 23.8. asti.

Pohjaveden suojelun tavoitteena on turvata vedenhankinnalle tärkeät pohjavesivarannot, säilyttää niiden määrä ja estää pohjaveden laadun heikkeneminen. Pohjavesialueiden suojelusuunnitelmaa käytetään ohjeena muun muassa maankäytön suunnittelussa, viranomaisvalvonnassa ja lupakäsittelyssä. Suojelusuunnitelmamenettely on keskeinen työväline Suomen pohjavesien suojelussa.

Lahden pohjavesialueiden suojelusuunnitelman päivitystyöstä on vastannut Ramboll Finland Oy. Suunnitelma on tehty yhteistyössä Lahden kaupungin, Lahti Aqua Oy:n, Hollolan kunnan, Hämeen ELY-keskuksen ja Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen kanssa.

Lahden pohjavesialueiden suojelusuunnitelman päivitystyöhön on saatu avustusta Hämeen ELY-keskukselta. Suojelusuunnitelmaan voi tutustua verkko-osoitteessa: [Kommentoi Lahden pohjavesialueiden suojelusuunnitelman luonnosta - Lahti](#)

30.8.2024

Suojelusuunnitelmasta esiintyneet kommentit kirjattiin ylös ja toimitettiin ohjeistuksen mukaisesti.

8. Tuki ja kumppanuus

-

Vuoden 2024 toimintarahaa on käytetty ja suunniteltu käytettävän seuraavasti:

- puistoruokailun tukeminen keväällä 2024 1000 €
- lapsille ja nuorille suunnatun päihteiden vastaisen kampanjan tukeminen maaliskuussa 2024 1500 €
 - MukkulanRieha 10.3.2024 1000 €
- Koko perheen luontoliikuntahetki maalis-kesäkuu 2024, Perhebailut, 1000 €
- Lahen synttärät marraskuussa 1.11.2024 2000 €
- Lahen Lavalla Lauletaan kesä 2024 2000 €
- Maastajuoksukilpailut toukokuu 2024 1000 €
- Teinimeininki - teinikahvila 150 €
- Perhebailut -tapahtumasarja 500 €

9. Saapuneet ja lähteneet asiakirjat

1. Lahden kumppanuuspöytien kannanotto asukas- ja lähidemokratiamallin säilyttämiseksi osana kaupungin demokratia- ja osallisuustyötä; lähetetty sähköpostitse 11.6.2024 kirjaamoon ja osoitettu hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunnalle, kaupunginhallitukselle, kaupunginvaltuustolle
2. Kumppanuuspöytien talousarvioseminaarin aineisto (EVA); lähetetty sähköpostitse 27.6.2024 Lahden kaupungin talouspalveluille
3. Kommenttipyyntö Lahden pohjavesialueiden suojelusuunnitelman luonnoksesta vuosille 2024–2033 (3297/2024); saapunut sähköpostitse 12.7.2024

30.8.2024

4. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen vastaus: Viranomaisvalvonnan tehostaminen Lahden pohjavesialueilla ja veden muodostumisalueilla sekä jätevesikuormituksesta (HAMELY/589/2023), saapunut sähköpostitse 16.7.2024

10. Kumppanuuspöydän aloitteet ja esitykset

-

11. Muut asiat

1. Lahen synttäreiden työryhmän jäsenet: Anne Antila, Sirpa Jokivirta, Pauliina Palo ja Timo Rautavirta
2. Kilometrikisan tilanne
3. Koulutien turvaaja -tempaus. Paljon hyvää palautetta saatu. Mahdollinen toteutus myös vuonna 2025.
4. Lahen lavalla lauletaan
5. GoVocal -digitaalinen osallisuusalueista pilotoidaan käytössä syys-lokakuusta alkaen
6. Loppuvuoden tapahtumat: vanhustenviikon tempaus, Lahen synttärit 1.11., Koko perheen puurojuhla ja Joulukylä
Koko perheen puurojuhlaa Ahtiala-Kunnas -suunnille suunnittelee oma työryhmänsä, jonka jäseninä ovat Sara Etola, Satu Barman, Mikko Suhonen, Satu Lehtola ja Pasi Nihtilä.
7. Turvallinen skauttiliikenne: mahdollisesti ensi keväänä toteuttava, yhteistyökumppaniksi Liikenneturva. Nuorten keskuudessa suosiossa olevien roolimallien/ tubettajien avulla heräteltäisiin aiheeseen.

12. Kokouksen päättäminen ja seuraava kokous

Päätettiin kokous klo 18.50. Seuraava kokous tiistaina 1.10.2024.

Liitteet

30.8.2024

1. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen vastaus Lahden kumppanuuspöytien kannanottoon viranomaisvalvonnan tehostamisesta Lahden pohjavesialueilla ja veden muodostumisalueilla maansiirtotöiden, rakennusurakoiden, teiden ja rataverkon hankkeiden sekä käytön osalta.

13. Allekirjoitukset

Sara Etola

puheenjohtaja

Maikki Suhonen

sihteeri

Lahden kaupunki
Lahden kumppanuuspöydät
kumppanuuspoydat@lahti.fi

Lahden kumppanuuspöytien esitys 30.3.2023

Viranomaisvalvonnan tehostaminen Lahden pohjavesialueilla ja veden muodostumisalueilla

Lahden neljä kumppanuuspöytää ovat viitekohdassa mainitussa esityksessään tuoneet esille huolensa Lahden alueen pohjaveden ja vesistöjen suojelemisesta sekä rakennusurakoiden lupamääräysten riittävydestä ja valvonnan suorittamisen toteutumisesta. Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat - vastuualue (ELY-keskus) halua tuoda esille omaa rooliaan ja muiden viranomaisten kanssa tekemäänsä yhteistyötä Lahden alueen pohjavesien suojelemiseksi seuraavasti.

Pohjavesialueiden rajaus ja luokitus

Pohjavesialueiden luokituksista ja rajauksista säädetään vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetussa laissa, jonka mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus luokittelee pohjavesialueen vedenhankintakäyttöön soveltuvuuden ja suojelutarpeen perusteella. Hämeen ELY-keskus on luokitellut Lahden alueen pohjavesialueet vedenhankintaa varten tärkeiksi (pohjavesialueluokka 1) tai muiksi vedenhankintakäyttöön soveltuviksi (pohjavesialueluokka 2) pohjavesialueiksi. Lisäksi yksi alue on luokiteltu vedenhankintaa varten tärkeäksi pohjavesialueeksi, jonka pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen (pohjavesialueluokka 1E). Pohjavesialueiden rajauksia tarkennetaan tarvittaessa, jos on saatu uutta tutkimustietoa alueiden hydrogeologiasta.

Pohjavedensuojelun tueksi on hankittu lisätietoa pohjavesialueiden geologiasta ja pohjavesiolosuhteista pohjavesiselvitysten, geologisten rakenneselvitysten ja pohjaveden virtausmallinnuksen avulla. Selvityksiä on laadittu eri hankkeissa yhteistyössä mm. Hämeen ELY-keskuksen, Lahden kaupungin, Hollolan kunnan, Lahti Aqvan ja Geologian tutkimuskeskuksen kanssa. Saatu lisätieto auttaa suuntaamaan pohjaveden suojelutoimenpiteet ja valvonnan oikein sekä varautumaan mahdollisiin pohjavedelle vaaraa aiheuttaviin onnettomuuksiin.

Vesienhoidon suunnittelu edellyttää pohjavesialueen tilan parantamista

Vesienhoitolain tavoitteena on saada pohjavedet hyvään kemialliseen ja määrälliseen tilaan sekä estää pohjavesien tilan heikkeneminen.

Esimerkiksi Lahden pohjavesialueella (0439801) pohjaveden hyvän kemiallisen tilan tavoitteita ei tulla kaikilta osin saavuttamaan meneillään olevan suunnittelukauden 2022 - 2027 aikana. Alueella on historian saatossa ollut monenlaista toimintaa, joiden jäljiltä on useita pilaantuneita maa-alueita. Pilaantunutta maaperää ja pohjavettä on osin jo puhdistettu, mutta vielä on paljon puhdistamatta. Torjunta-aineita löytyy pohjavedestä laajalta alueelta, joten niiden poistaminen pohjavedestä on hyvin hankalaa. Lahden pohjavesialue on laaja ja "moniongelmallinen", eikä kaikkia pohjaveden virtausreittejä vielä kunnolla tunneta. Toimenpiteiden toimeenpano ja toteuttaminen sekä rahoituksen järjestäminen vievät aikaa. Lahden pohjavesialueella tarvittavista pilaantuneiden alueiden selvityksistä ja puhdistamisista aiheutuviksi kustannuksiksi on arvioitu noin 77 000 €/vuosi meneillään olevalla vesienhoidon suunnittelukaudella 2022–2027.

Lahden pohjavesialue on yksi viidestä Hämeen ELY-keskuksen toimialueen pohjavesialueesta, jotka ovat vesienhoidon suunnittelussa luokiteltu huonoon tilaan. Pohjavesialueen tilaa uhkaavia riskitoimintoja ovat pilaantuneiden maa-alueiden lisäksi vanhat polttonesteiden jakeluasemat, liikenne ja tienpito, rautatie sekä asutus. Pohjavedestä havaittuja riskiä aiheuttavia aineita ovat bentseeni, ksyleenit, mineraaliöljyt, trikloorieteeni, tetrakloorieteeni, kromi ja torjunta-aineet. Pohjavesialueella on vedenottamoita jouduttu poistamaan käytöstä vedessä olevien haitta-aineiden vuoksi, mutta pohjavesialueella on muita pohjaveden valuma-alueita, joilla pohjavesi on vielä hyvälaatuista.

Lainsäädäntö edellyttää pohjavesialueilla tehokkaampaa valvontaa

Tärkeimpiä pohjaveden suojeluun liittyviä yksittäisiä säädöksiä ovat ympäristönsuojelulain 17 §:n pohjaveden pilaamiskielto ja vesialin 3 luvun 2 §:n vesitaloushankkeen yleinen luvanvaraisuus. Näiden säännösten noudattamista valvovat sekä ELY-keskus että kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Mainitut pykälät koskevat kaikkea maaperässä olevaa pohjavettä riippumatta pohjavesiluokituksesta. Luokitelluilla pohjavesialueilla lainsäädäntö edellyttää kuitenkin tarkempaa pohjaveden suojelua ja viranomaisvalvontaa. Pohjavettä mahdollisesti vaarantavilta hankkeilla edellytetään pohjavesialueilla ympäristö- tai vesilupaa herkemmin kuin muilla alueilla ja lupa voidaan myöntää vain, jos pohjaveden pilaantumisen vaara voidaan riittävällä varmuudella poistaa, ottaen huomioon myös mahdollisesti onnettomuus- ja muut poikkeustilanteet.

ELY-keskus valvoo aluehallintoviraston myöntämiä ympäristö – ja vesilupia sekä osallistuu pohjavesialueelle sijoittuvien lupahakemusten käsittelyyn lausunnon antajana. Ympäristö- ja maan- aineslupahakemuksista annettavissa lausunnoissa kaupungille ja aluehallintovirastolle huomioidaan aina toiminnan sijoittuminen pohjavesialueelle ja otetaan kantaa siihen, onko toimintaa ylipäätään mahdollista sijoittaa haettuun kohteeseen pohjaveden pilaamiskiellon näkökulmasta. Lausunnoissa arvioidaan myös esitettyjen pohjavedensuojaustoimenpiteiden riittävyttä. Mikäli toiminta ELY-keskuksen näkemyksen mukaan voidaan sijoittaa pohjavesialueelle, edellytetään aina pohjavesivaikutusten tarkkailua. ELY-keskus tarkastaa valvomiensa luvanvaraisten toimintojen vaikutustarkkailun tulokset vähintään laitosten vuosiraportoinnin yhteydessä. Mikäli pohjavesivaikutuksia havaitaan, ryhtyy ELY-keskus tarvittaviin valvontatoimiin asiassa.

ELY-keskukselle tehtävien vesilain mukaisten ilmoitusten käsittelyssä tarkistetaan aina kohteen sijainti suhteessa luokiteltuihin pohjavesialueisiin. Kaivusvyvyksiä rajoitetaan tarvittaessa siten, ettei pohjaveden haitallista purkautumista tapahtuisi. Lausunnoissa annetaan myös ohjeita sellaisen tilanteen varalle, jos purkautumista havaitaan kaivutyön aikana. Ruoppausmassojen ja niittojätteiden ym. läjittäminen pohjavesialueelle kielletään tarvittaessa. Työnaikaisten öljyvahinkojen estämiseen ohjataan kiinnittämään huomiota. Jos vesitaloushanketta ei ole mahdollista toteuttaa siten, että pohjavesiriskit vältetään, asiakas ohjataan hakemaan hankkeelle vesilain mukainen lupa Etelä-Suomen aluehallintovirastosta.

Esimerkiksi teollisen toiminnan tai jätteenkäsittelyn päästöistä pilaantuneet maa-alueet (PIMA) uhkaavat myös pohjaveden laatua ja ovat aiheuttaneet pohjaveden pilaantumista myös Lahdessa. ELY-keskus valvoo pilaantuneiden alueiden puhdistamista koskevaa lainsäädäntöä ja käsittelee pilaantuneen maaperän ja pohjaveden pilaantumista koskevat ilmoitukset alueellaan. Tarvittaessa ELY-keskus myös kehottaa selvittämään jonkin alueen pilaantuneisuuden, tai jos alue on jo todettu pilaantuneeksi, ryhtymään puhdistustoimiin. Valvonnassa priorisoidaan pohjavesialueilla sijaitsevia kohteita.

Tyypillisesti pilaantuneita maa-alueita tutkitaan ja kunnostetaan alueen maankäytön muuttuessa, mutta pohjavesialueilla sijaitsevien PIMA-kohteiden tutkimista ja kunnostusta pyritään edistämään kohdentamalla mahdollisia valtiontukia niille. Valtiontukeen liittyvät tehtävät on keskitetty Pirkanmaan ELY-keskuksen Maaperä kuntoon -ohjelmalle. Hämeen ELY-keskus osallistuu kohteiden priorisointiin paikallisena asiantuntijana.

Maankäytön suunnittelulla voidaan edistää pohjaveden suojelua

Lahdessa on pohjavesialueille sijoittunut paljon asutusta, liikenneväyliä, rakentamista ja muuta toimintaa. Tämä on seurausta maankäytön historiallisesta kehityksestä, sillä kylät, kaupungit ja liikenneväylät ovat usein syntyneet harjuille ja Salpausselille, missä rakentaminen on ollut suotuisinta. Edellä mainitun historiallisen taustan vuoksi pohjavedensuojelun ja maankäytön suunnittelun yhteensovittaminen on tärkeää, mutta haastavaa ja sen tueksi tarvitaan luotettavaa tietoa harjujen ja reunamuodostumien geologisesta rakenteesta ja pohjaveden virtaussuunnista.

Pohjavesien suojelun kannalta merkittävät toimintojen sijoittumista koskevat ratkaisut tehdään maakunta- ja yleiskaavoissa. Pohjaveden suojelun kannalta keskeisintä on jo kaavoitusvaiheessa ohjata pohjavedelle vaaraa aiheuttavat toiminnot pohjavesialueiden ulkopuolelle sekä huolehtia, että pohjavesialueilla on riittävästi luonnontilaista rakentamatonta aluetta, joka mahdollistaa parhaat olosuhteet hyvälaatuisen pohjaveden muodostumiselle. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti pohjavesialueiden rajaukset huomioidaan eriasteisissa kaavoissa kaavamerkinnöin ja kaavamääräyksin.

ELY-keskus ohjaa alueensa maankäytönsuunnittelua osallistumalla mahdollisimman varhaisessa vaiheessa eriasteisiin maankäyttöä koskevien suunnitelmien valmisteluun. Lahden alueella pohjavedensuojelu on yksi keskeisimmistä asioista, joiden perään ELY-keskus katsoo maankäyttöä koskevissa neuvotteluissa ja lausunnoissa.

Viranomaisten yhteistyö pohjavedensuojelussa

Edellä mainitun lainsäädäntöön perustuvan yhteistyön lisäksi Lahdessa on jo pitkään tehostettu pohjavesien suojeluun liittyvää tiedon vaihtoa säännöllisesti kokoontuvalla pohjavesityöryhmällä. Työryhmässä on maankäytön suunnittelun, teknisentoimen, terveydensuojelun, ympäristönvalvonnan, pelastuslaitoksen ja vesilaitosten edustajia. Työryhmä on todettu hyväksi tavaksi edistää paikallista pohjavedensuojelua ja sen toimintaa on laajennettu viime vuosina myös naapurikuntiin.

Erittäin keskeinen työkalu pohjaveden suojelussa on myös pohjavesialueiden suojelusuunnitelma, joka Lahdessa on valmisteltu tiiviissä viranomaisyhteistyössä. Lahden pohjavesialueiden suojelusuunnitelmaan on koottu tiedot kaupungin alueelle sijoittuvista pohjavesialueista, pohjavesialueisiin liittyvästä mahdollisesta vedenotosta sekä pohjavesialueille sijoittuvista riskitoiminnoista. Suojelusuunnitelmassa on nostettu esiin kehittämisehdotuksia ja toimenpiteitä pohjaveden suojelun tehostamiseksi.

Parhailaan Lahdessa on käynnissä suojelusuunnitelman päivitystyö, jonka ohjausryhmässä myös ELY-keskus on mukana.

Suojelusuunnitelma on tulossa julkisesti nähtäville ja kommentoitavaksi. ELY-keskus toivoo Lahden kumppanuuspöytien tutustuvan suunnitelmaan ja tarvittaessa kommentoimaan erityisesti siinä esitettyjä toimenpidesuosituksia.

Asiakirjan hyväksyntä

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt hydrogeologi Petri Siiro ja ratkaissut ylijohtaja Tommi Muilu. Vastauksen laatimiseen ovat osallistuneet myös pohjavesiasiantuntija Tuomo Korhonen, valvontapäällikkö Sinikka Koikkalainen, ylitarkastaja Helka Sillfors sekä johtava asiantuntija Anna-Kaisa Ahtiainen.

Tämä asiakirja HAMELY/589/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument HAMELY/589/2023 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Siiro Petri 16.07.2024 08:24

Ratkaisija Muilu Tommi 16.07.2024 10:40